

Studiematerial till

Karelen - ett gränsland i Norden

Föreningen Nordens årsbok 2007

Den här studieplanen bygger på boken Karelen – ett gränsland i Norden, redaktör Torsten Hallberg, i fortsättningen kallad grundboken. Den är utgiven av Föreningen Norden 2006 och kan beställas därifrån. Adressen är: box 12 707, 112 94 Stockholm. Tfn.: 08 506 113 00. Telefax: 08 506 113 20. E-post foreningen@norden.se

Grundboken handlar om den del av Karelen som Finland och dåvarande Sovjetunionen stridit om i två krig under 1900-talet och som idag är ryskt. Området behandlas ur historisk synvinkel fram till och med Fortsättningskriget 1941-1944 när 440 000 karelare fick lämna sina hem och Finland avträda totalt 24 700 kvadratkilometer land. Grundboken stannar i det avträdde Karelen och försöker skildra situationen i detta område som idag är den ryska Karelska Republiken. Vid första cirkeltillfället bör ni diskutera vilka avsnitt av grundboken ni vill fördjupa er i och vilka ni kanske vill gå snabbare förbi. Försök också lägga upp arbetet så att någon av cirkeldeltagarna förbereder sig extra inför varje avsnitt och kanske föredrar det för de övriga när ni träffas. Förberedelsen kan bestå i att läsa avsnittet extra noga och förbereda frågor och ämnen som kan diskuteras vid cirkelträffen. Det kan också bestå i att på nätet eller på det lokala biblioteket ta reda på vad som finns att komplettera grundbokens text med. Gör dessutom så snart som möjligt upp en plan för hur och när ni ska träffas – och hur många gånger.

Söker ni fördjupad information om något speciellt ämne så kan ni ha nytta av de adresser och hemsidor som hänvisas till i slutet av denna studiehandledning. Rent allmänt kan ett besök på biblioteket för att ta reda på vad som finns att läsa om Karelen vara till nytta. Bra är också att ha en karta till hands när ni diskuterar nedanstående teman, som anknyter till de olika kapitlen i grundboken.

Börja varje cirkeltillfälle med att cirkeldeltagarna var för sig läser igenom det kapitel som ska behandlas vid tillfället. Uppmana var och en att fundera kring vad de redan känner till i texten och vad som är nytt för var och en. Cirkeldeltagarna bör också ha ett papper till hands där de kan skriva ner eventuella frågor och funderingar de vill diskutera.

1. Det delade folket

Att läsa: **Grundboken sid 10-27**

Diskutera:

Sveriges historia är nära förknippat med Karelens på grund av att Finland fram till 1809 hörde till Sverige. Diskutera vad ni vet om Sveriges historia under den period från 1140-talet som kapitlet tar upp. Vilka härskare regerade Sverige? Vilka av dessa bedrev en politik som var mer riktad österut än andra?

Orsaken till att Karelen var intressant för länderna runt omkring var att handelsvägen mot framför allt Konstantinopel gick den vägen. Diskutera vad ni vet om handeln mellan de nordiska länderna och Konstantinopel. När startade den? Hur uppstod den? Vad var det för varor som var attraktiva för handelsmännen som kom västerifrån och vad hade de själva att erbjuda i utbyte?

Karelens historia är till stor del en historia om krig mellan Sverige och Ryssland. Diskutera några olika orsaker till osämjan mellan de båda länderna genom århundradena. Skulle någon/några av dessa orsaker kunna ge upphov till osämja mellan länderna idag?

Peter den Store och Katarina II är två ryska härskare som betytt mycket för Karelen. Ta reda på mer om dessa båda. Vilken betydelse och vilket avtryck har de satt i den ryska historien?

Efter svensk-ryska kriget blev Finland ett storfurstendöme och en stor del av Karelen ingick i det Viborgska guvernementet. Ta reda på vad det innebar för Finlands del att vara ett storfurstendöme och vad innebar ett guvernement?

Använd en karta för att försöka räkna ut hur många gränsändringar Karelen utsatts för genom historien och försök också följa var de olika gränserna gått.

2. Myternas Karelen

Att läsa: **Grundboken sid 29-39**

De gamla myterna som de karelska runosångarna genom muntliga traditioner förde vidare genom historien är inte unikt för Karelen. Muntlig berättartradition finns i alla de nordiska länderna. Diskutera om det finns några spår kvar av muntlig berättartradition i er hemtrakt. Finns det sägner, myter, historier eller annat berättande som härrör från trakten – berättelser som ni har hört, antingen som barn eller i vuxen ålder?

Kalevala som nedtecknades av den finländske läkaren och författaren Elias Lönnrot. Ta reda på så mycket ni kan om Lönnrot. Bland annat var han en av grundarna av Finska Litteratursällskapet. Försök också ta reda på mer om sällskapet ifråga.

Runometer heter det versmått som det finska nationaleposet Kalevala är skrivet på. Försök att komma på fler versmått ni känner till och försök ta reda på hur de olika versmåttens ni känner till är uppbyggda. Försök att tillsammans skriva en dikt på runometer eller på något av de andra versmåttens ni känner till.

Kantelen är det karelska nationalinstrumentet. Försök att hitta en kanteleinspelning och lyssna på hur instrumentet låter. Liknar klangen något annat instrument ni känner till? Vad finns det för likheter och skillnader mellan den folkmusik som spelas på kantele och den folkmusik ni känner till.

3. ”Se där kommer Kullervo”

Att läsa: **Grundboken sid 41-49**

I kapitlet nämns författare, konstnärer och kompositörer som Zacharias Topelius, Axel Gallén-Kallela, Emil Wikström och Jean Sibelius. Ta reda på så mycket ni kan om dessa kulturpersonligheter och deras verk. Hur påverkade den tid de levde i deras konstnärskap?

Den nordiska mytologins inträde i konsten spred sig från Sverige till Finland. Diskutera vilka svenska konstnärer som har skildrat den nordiska mytologin i sin konst.

Konstnärskarelianerna ville se det fornfinska i Karelen under en period när all finskhet höll på att utplånas. Diskutera vad ”finskhet” kan vara och hur den situation som Finland befann sig i, under rysk överhöghet, kan ha påverkat denna ”finskhet”. Finns det en motsvarande ”svenskhet”? Hur ser i sådana fall den ut?

Topelius beskriver karelarna som glada och naiva i sin bok ”Vårt land”. Känner ni till någon annan litteratur där folkgrupper beskrivs på ett schablonmässigt sätt? Känner ni till någon annan litteratur på svenska som beskriver Karelen och karelarna.

4. Finlands mest kosmopolitiska stad.

Att läsa: **Grundboken sid 50-61**

Staden Viborg var en viktig handelsstad under medeltiden men var aldrig medlem i Hansaförbundet. Diskutera vad ni vet om den tyska Hansan som dominerade handeln i Östersjön under medeltiden. Hur var Hansan uppbyggd? Känner ni till några städer som ingick i förbundet? Hur tror ni att Hansan påverkade den svensk-finska handeln österut över Viborg?

Under 1600-talet hade tyska köpmän och hantverkare mer eller mindre handelsmonopol i Viborg. Monopolet berodde på skråväsendet som ”importerades” från Tyskland till Sverige, och i förlängningen till Viborg som på den tiden var en svensk stad. Ta reda på så mycket ni kan och diskutera det medeltida skråväsendet. Varför ansågs det nödvändigt? Var skråväsendet utvecklande för hantverk och handel? Vad var orsaken till att skråväsendet så småningom försvann?

I freden i Nystad 1721 blev Viborg ryskt. Ta reda på vad som föregick freden. Vilka var huvudpersonerna i kriget som föregick den? Vilka var fredsvillkoren och hur hade kriget/krigen utvecklats för att fredsvillkoren skulle bli de de blev?

Grundbokens kapitel "Finlands mest kosmopolitiska stad" berättar Viborgs historia, främst den språkliga, fram till tiden efter andra världskriget. Försök att ta reda på så mycket ni kan om förhållandena i staden Viborg idag och diskutera hur dessa har utvecklats sedan staden blev rysk.

5. Nordborna som försvann.

Att läsa: **Grundboken sid 63-75**

Värvningen av svenska arbetare till det unga kommunistiska Sovjetkarelen under trettioalet gjordes i första hand av personer knutna till kommunistiska rörelser och partier i Sverige. Ta reda på så mycket ni kan om, och diskutera, kommunismens utveckling i Sverige. Vilka var partierna, vilka var dess ledarfigurer och hur har r den svenska kommunismens förhållande till Sovjetunionen förändrats genom 1900-talet?

Josef Stalin har getts skulden för mycket av den terror som drabbade sovjetmedborgarna, inte bara i Karelen, utan i hela Sovjetunionen under kommunisttiden. Ta reda på så mycket som möjligt om denne kommunistiske partiledare och sovjetiske regeringschef. Vem var han? Hur såg hans bakgrund ut? Hur gick hans väg till makten? Hur utvecklades Sovjetunionen under Josef Stalins långa tid vid makten?

I kapitlet (sid 73) omnämns sovjetledaren Nikita Chrustjevs tövädersperiod. Ta reda på så mycket ni kan om Chrustjev och den utveckling Sovjetunionen gick igenom under hans tid vid makten. Kanske någon eller några av er i cirkeln har minnen från det "kalla krigets" femtiotal och Nikita Chrustjev? Berätta för varandra vad ni kommer ihåg ifrån den tiden och diskutera hur den skräck för "den röda faran" som också präglade det svenska samhället påverkade er och er omgivning.

6. ...skapa Finland en stor och lycklig framtid...

Att läsa: **Grundboken sid 77-95**

Redan efter Napoleonkrigen, år 1807, avtalade Ryssland och Frankrike att Finland var "ryskt influensområde". Ta reda på mer om Napoleon Bonapartes krig i Europa och om hur dessa påverkade de nordiska länderna.

Carl Gustaf Emil Mannerheim har en central roll i den finländska 1900-talshistorien. Ta reda på så mycket ni kan om denne historiske ledargestalt och om omständigheterna som gjorde honom till Finlands överbefälhavare, president och ende marskalk.

Än idag diskuteras vilka omständigheter som gjorde att Finland beslöt att strida på Nazitysklands sida mot Sovjetunionen. Debatten handlar om huruvida de finska makthavarna handlade av nödvändighet, för att det var enda sättet att försvara sitt territorium eller om orsaken var rådande ”storfinska” ambitioner. Diskutera de olika ståndpunkterna och redovisa för varandra vilken ni tycker är den mest trovärdiga.

Kontrafaktisk teori kallas sådan teoribildning som diskuterar vad som hade hänt om historien tagit en annan vändning än vad den gjorde. Var lite kontrafaktiska och diskutera vad som hade hänt om Hitler och Nazityskland hade vunnit kriget och i anslutning till detta Finland hade slagit Sovjetunionen i fortsättningskriget. Hur hade Europas, och Finlands, karta sett ut idag. Hur hade livet sett ut för oss européer och nordbor.

7. Främlingar på hemmaplan

Att läsa: **Grundboken sid 97-111**

Kapitelförfattaren menar att kontakten mellan karelarna och övriga finländare innebar att två finländska subkulturer kolliderade och att svårigheter i kontakterna uppstod när de evakuerade karelarna skulle etablera sig på nytt i det egentliga Finland. Många i övriga Finland var skeptiska till karelarna. Diskutera om det finns några likheter mellan det sättet att reagera då och det sätt vi i Sverige reagerar på när vi konfronteras med andra grupper som söker sig som flyktingar till vårt land. Hur ser schablonerna när det gäller våra invandrare ut?

I det avträdde Karelen talades det karelska språket i gränsområdena mot Ryssland medan olika finska dialekter talades på Karelska Näset och i områdena runt Ladoga. Försök att ta reda på mer om det karelska språket och diskutera dess ursprung och dess förhållande till språken i omgivningen, ryskan och finskan.

Karelska Föreningen, Karjalan liito, bildades 1940 med uppgift att ”stödja Karelens regionala, patriotiska och religiösa traditioner” och att ”bevara de mentala banden till den gamla hembygden”. Idag finns dessutom karelska föreningar på många håll i världen. Försök ta reda på var den karelska förening som ligger närmast er hemtrakt finns. Ta gärna kontakt med den och hör om de kan bidra med mer information eller om någon från föreningen kan komma och informera vid ett cirkelmöte. Ta också gärna reda på om det finns andra invandrarföreningar i er hemtrakt och hur dessa fungerar.

Kapitelförfattaren avslutar sitt kapitel med en fråga: ”En rätt intressant fråga är vem som har skapat den karelska efterkrigsmedvetenheten och de evakuerades identitet idag: den finländska Karelska Föreningen, de evakuerade själva i sitt förhållande till de de sammanlever med, var och en av de evakuerade i sitt livslånga sökande efter en ny identitet eller medierna och alla publikationer som har tagit som sin uppgift att skildra ”det förlorade Karelen”. Diskutera frågeställningen och redogör för vad ni anser är det som håller samman de evakuerade karelarna som grupp idag. Jämför gärna med andra grupper som de senaste decennierna fått fly från sina länder och deras förhållande till sig själva som grupp.

8. Karelen kommer vi alltid ha i våra drömmar.

Att läsa: **Grundboken sid 117-136**

I början av kapitlet omtalas de olika folkslag som befolkar Karelen. Ett av dessa är vepserna. Försök ta reda på mer om vepserna. Var i Karelen bor de? Vad är deras ursprung och kulturella särart?

Öarna Kizhi, Valamo och Solovetski finns alla med på UNESCO´s världsarvslista. Ta reda på mer om de tre öarna och varför de finns på världsarvslistan. Ta också reda på mer om själva listan. Vad är det för typ av kulturarv som finns på UNESCO´s världsarvslista? Vad har vi för världsarv i Sverige?

Använd kartor över de nordiska länderna och Karelen och försök följa ”Blå vägen” från Mo i Rana i Norge till Petrozavodsk i Karelen. Räkna ut hur lång vägen är och försök göra er en föreställning om vilken typ av natur och vilka städer vägen går igenom.

I Nordkarelen finns unika hällristningar bland annat på öarna i älven Vyg och runt Vita Havet. Ta reda på mer om hällristningar. Vad kännetecknar dem och från vilken tidsperiod tros de vara? Känner ni till några andra områden med hällristningar i Sverige? I Norden?

I Karelen finns många nationalparker. Ta reda på vad som kännetecknar en nationalpark. Är reglerna för sådana internationella så att en nationalpark i Sverige har samma regler som som en motsvarande park i Karelen eller på annat håll i Europa?

9. Än är det långt kvar!

Att läsa: **Grundboken sid 138-152**

För drygt femton år sedan, i samband med att Sovjetstaten upphörde, genomfördes ekonomiska reformer som ”innebar fritt fram för privatisering och ett slut på den statliga prisregleringen. Diskutera vad som skiljde den kommunistiska ekonomin som tillämpades i dåvarande Sovjetunionen från den marknadsekonomiska som tillämpades i väst och som nu också införts i Ryssland. Fundera också över vilka svårigheter en övergång från ett kommunistiskt till ett marknadsekonomiskt system har inneburit för Ryssland. Svenska tidningar har skrivit en hel del om den ekonomiska situationen i Ryssland på senare år. Försök få tag på tidningsklipp och analysera situationen utifrån dessa.

Den ryska rubeln är numer växlingsbar gentemot västvaluta. Ta reda på vad kursen för rubeln står i i förhållande till den svenska kronan och den europeiska euron.

Den lokala så kallade byturismen är en viktig näring i Karelen med dess olika former av hantverk och service. Undersök hur en eventuell lokal turism ser ut i er hemtrakt och vilka former av hantverk och service som är beroende av en sådan turism.

I Karelen finns över 300 företag som helt eller delvis ägs av utländska intressenter, bland andra svenska. Undersök om någon av de större företagen på er hemort har intressen i den ryska Karelska republiken eller i andra delar av Ryssland. Passa på att ta reda på om de överhuvudtaget har ägarintressen utomlands eller själva ägs av utländska intressen. Företagets årsredovisning och verksamhetsberättelse brukar vara en bra källa. Den är lätt att få tag i, åtminstone om företaget är ett aktieföretag.

Diskutera likheterna och olikheterna mellan näringslivet i ert hemlän eller hemregion och det i Karelen med utgångspunkt från de näringar och industribranscher som omnämns i grundboken. Skulle det finnas förutsättningar för samarbeten eller handel i form av export och/eller import?

10. Arvet till kommande generationer

Att läsa: **Grundboken sid 157-173**

Svaveldioxid, koloxid, kväveoxid, formaldehyd och benspyren nämns som några ämnen som förorenar luften i Karelen. Ta reda på mer om dessa ämnen och diskutera på vilket sätt ämnena ifråga påverkar miljön. Är dessa ämnen vanliga som föroreningsämnen i Sverige?

I tabell 2 på sid 166 i grundboken anges grundämnesbeteckningar för ämnen som överskrider tillåtna maxigränsen eller normerna i tre olika karelska älvar. Ta reda på vilka grundämnen grundämnesbeteckningarna står för. Vilka andra grundämnen känner ni till? Vad är det som kännetecknar ett grundämne?

Strålningen från radioaktivt avfall har under senare tid inte överskridit de gränsvärden som satts upp i Karelen. Det statliga företaget Nevskgeologia mäter Cesiumhalterna i republiken på uppdrag av den Ryska Federationen. En motsvarande övervakande myndighet i Sverige är SKI, Statens kärnkraftinspektion. Ta reda på vad Statens kärnkraftsinspektions huvudsakliga uppgifter är och diskutera de svenska kärnkraftsverkens säkerhet med utgångspunkt från de uppgifter som kommit fram i media på senare tid.

”Gröna föreningen” är en kraftfull organisation som engagerat sig för en rad miljöfrågor i ryska republiken Karelen. Undersök vilka motsvarande miljöorganisationer som finns på er hemort och ta reda på vad dessa organisationer arbetar för, eller emot.

11. Åt denna kyrka gav han löftet

Att läsa: **Grundboken sid 177-196**

Den ortodoxa kyrkan har en viktig roll i den ryska karelska republiken. Överhuvud i den ryska delen av den ortodoxa kyrkan är patriark Alexej II. Många av de karelare som evakuerades från Karelen under och efter kriget bekänner sig till den finsk-ortodoxa kyrkan. Andra delar av den ortodoxa kyrkan är den grekisk ortodoxa, den serbiskt ortodoxa och den syriansk ortodoxa som har 25 000 anhängare bara i Sverige. Försök att ta reda på vad den ortodoxa kyrkan rent allmänt står för och vad som skiljer de olika riktningarna av kyrkan åt. Finns någon ortodox trosriktning och/eller ortodox kyrka på er hemort? Ta i sådana fall reda på vilken del av den ortodoxa kyrkan den bekänner sig till.

Flera kloster och kyrkobyggnader har fått namn efter den ryske nationalhjälten Alexander Nevskij. Försök ta reda på så mycket som möjligt om honom. Vad gjorde Alexander Nevskij för hjältedåd som gjorde honom till nationalhjärte? Finns det orter eller företeelser på andra håll som har fått namn efter denne ”nationalidol”?

I ryska republiken Karelen finns många kloster. I Sverige erkänner vi oss till den lutherskt-protestantiska tron, en trosriktning där inga kloster ingår. Trots detta finns det kloster i Sverige. Ta reda på var det kloster som ligger närmast er hemort finns och vilken tro detta kloster bekänner sig till. Ta gärna kontakt med klostret ifråga och ta reda på hur vardagslivet på ett svenskt kloster ser ut.

Den rysk-ortodoxa kyrkan kännetecknas av dess ikoner. En ikon är en religiös bild, ofta målad på trä och ofta föreställande Maria med Jesusbarnet. En av de legendariska ikonmålarna på medeltiden hette Andrej Rubljov. Ta reda på mer om denne konstnär och hans konstnärskap. Försök också lära er mer om andra ikonmålare genom historien och om de olika riktningar som måleriet tog och olika skolor som präglade ikonmåleriet.

12. Folkkultur och tidigare generationers traditioner

Att läsa: **Grundboken sid 198-211**

Museerna i Karelen har som uppgift att bevara kulturarvet och den egna nationella kulturen. Hur bevaras kulturarvet i er hemort. Besök eller ta kontakt med ert länsmuseum eller hembygdsmuseum och försök ta reda på hur många föremål med lokal förankring som finns där. Hur gammalt är det äldsta föremål som ert lokala museum kan visa upp och vad är det för typ av föremål?

Den ryska Karelska Republikens olika högskolor och vetenskapliga institutioner har spelat in folksånger och andra sångskatter från Karelen. Hur är det med sångskatterna från er hemort? Finns de inspelade och, i sådana fall, hur kan man få tillgång till dem? Känner ni till någon gammal folkmelodi från er egen trakt som ni fått via muntlig tradition?

I Olonets i södra Karelska Republiken hålls flera årliga evenemang – Fader Frosts festival, lantbruksfester, Gås- och Mjölkfestivalen och i byn Kindasovo hålls till och med en humorfest. Försök att göra en inventering av de festivaler och årliga evenemang som finns i er hemort. Diskutera utifrån denna om de evenemang som erbjuds är tillräckliga för att locka turister och besökare till orten. Behövs nya evenemang? I sådana fall: vad skulle vara möjligt att genomföra?

I kapitlet konstateras att Karelen hade ett gynnsamt geografiskt läge när järnridån föll och det politiska läget förändrades. Man brukar säga att järnridåns fall inleddes med att Ungern öppnade sin gräns mot Österrike i maj 1989 och att dess fall var ett faktum när Berlinmuren föll den 9 november samma år. Det skedde för inte ens tjugo år sedan och många av oss har starka minnen från denna dramatiska tid i Europas historia. Diskutera, och berätta för varandra, vad ni minns från den tiden och vad ni själva kände inför denna gigantiska omvälvning. Ta gärna fram klipp och tidningsartiklar från den tiden om så är möjligt och återupplev, tillsammans, denna dramatiska tid.

13. Det nya landet pulserar...

Att läsa: **Grundboken sid 212-223**

Kapitlets författarinna flyttar in i pojkvännens farfars lägenhet på Gogolgatan i Petrozavodsk. Nikolaj Gogol var en av de klassiska författarna i Ryssland. Ta reda på mer om honom och hans verk. Om någon i cirkeln har läst någon av hans romaner så låt honom/henne återberätta romanen för er övriga. Diskutera vilka andra ryska klassiker ni känner till.

”Strast” är ett tema i den ryska litteraturen. Det handlar om destruktiv kärlek och uttrycket betyder passion. Fundera kring vad det kan finnas för motsvarande teman i svensk litteratur genom tiderna, och ta fram exempel på svenska författare och romaner som har ägnat sig åt att skriva om destruktiv kärlek.

Kapitlet ger en bra bild av hur ungdomar i Karelen lever idag. Försök diskutera hur ungdomar lever på er hemort idag. Vad finns det för likheter och olikheter mellan sättet att tänka hos svenska ungdomar respektive ungdomar i den ryska republiken Karelen?

Avantgard Krasnoj Maladjoszji är en ungdomsrörelse som vill leda Ryssland tillbaka till kommunisttiden. Diskutera varför det finns starka krafter i det ryska samhället idag som strävar tillbaka till det som var. Vad är det i det ryska samhället som kan ha lett till att människor tycker det var bättre under kommunisttiden?

Vill ni veta mer:

Kapitel 1 **Det delade folket**

Lästips:

När hände vad i Nordens historia?

Redaktion Sven Rosborn och Folke Schimanski.

Månocket, Stockholm 1997, ISSN 99-01845416

Röde Orm. Hemma och i österled.

Frans G Bengtsson

Panocket, 2002

Tsar Peter och kung Karl; två härskare och deras folk

Redaktör: Sverker Oredsson

Atlantis förlag, Stockholm 1998

Svenska slagfält.

Lars Ericson

Wahlstöm & Widstrand 2003

Kapitel 2

Lästips:

Vandraren. Reseberättelser från Karelen 1828–1842.

Elias Lönnrot

Svenska litteratursällskapet/Atlantis 2002

Kalevala; finsk folkdikt

Sammanställd av Elias Lönnrot. Översättning Lars Huldén och Mats Huldén

Atlantis, Stockholm. 2002

Våra instrument: kantele

Helena Häggström

Tidskrift för tidig musik 1991 13:4 ISSN 0280-6177

Föreningen för tidig musik, Uppsala

Kapitel 3

Skrifter

Zacharias Topelius

Svenska litteratursällskapet i Finland

<http://www.sls.fi/topelius/index.htm>

Dagbok 1909-1944

Jean Sibelius. Utgiven av Fabian Dahlström

Svenska litteratursällskapet i Finland 2005

Kapitel 4

Tillbaka till Viborg

Anders Mård och Magnus Londen

Söderströms 2005

Mitt Viborg

Tor Lindblom

Svenska folkskolans vänner 1995

Kapitel 5

Lästips:

Gulag: de sovjeitska lägrens historia

Anne Applebaum

Norstedts 2005

De tog min far: en historia om idealism och förräderi

Mayme Sevander

Ord & visor förlag 1994

Tvingade till tystnad: en okänd historia om några svenska familjeöden

Kaa Eneberg

Hjalmarson & Högberg 2003

Förnekelsens barn: svenskarna som drog österut

Kaa Eneberg

Hjalmarson & Högberg 2005

Kapitel 6

Lästips:

Okänd soldat

Väinö Linna

Oavgjort i två krig: Finland-Sovjetunionen 1939-1944

Harry Järv

Infomanager förlag Jan Linder och Samfundet Sverige-Finland 2006

Lilla syster: Finlands Röda Kors hjälpsystrar under fortsättningskriget

Anne-Marie Franck

Schildt 1998

Finland i stormaktspolitiken 1941-1944

Tuomo Polvinen

Norstedts 1969

Kapitel 7

Karels historia under 1800- och 1900-talen

Pentti Käppi

Göteborgs universitet 2002 (ISSN 1404-2657)

1944

Jukka L. Mäkela (Översättning Kai Brunila)

Schildts förlag, Helsingfors, 2000

Om den Ryska Karelska Republiken.

Över huvudtaget är det svårt att få tag i bredvidläsnings- eller fördjupningslitteratur om Ryska Karelska Republiken på svenska. Dock finns en del intressanta hemsidor att besöka på Internet.

Kapitel 8

Aniara: en revy om människan i tid och rum: Sång 72

Harry Martinsson

Bonnier pocket 2004

Se följande hemsidor och försök hitta fler som berättar om sevärdheter i den Ryska Karelska Republiken och övriga Ryssland:

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Vepser>;

<http://www.bizbarents.com/default.asp?id=1275>

Kapitel 9

Se följande hemsidor och försök hitta fler som berättar om näringsliv och ekonomi i den Ryska Karelska Republiken och övriga Ryssland:

<http://www.ryssland.net/html/foretag.htm>

<http://www.norden.org/webb/news/news.asp?id=5144&lang=1>

Kapitel 10

Se följande hemsidor och försök hitta fler som berättar om miljöfrågor i den Ryska Karelska Republiken och övriga Ryssland::

<http://www.norden.org/faktab/sk/samarbejde-rusland.pdf>

<http://www.epochtimes.se/articles/2007/02/10/11315.html>

<http://www.sida.org/sida/jsp/sida.jsp?d=519&a=28093>

Kapitel 11 Ikoner, vaxljus och rökelse

Valter Fryxelius

Karlstads stiftsbok 1999 sid 51-56

Den ortodoxa kyrkan

Kallistos Ware

Artos förlag 2000

Den oväntade glädjen: sju studier i den rysk ortodoxa andliga traditionen

Per-Arne Bodin

Artos förlag 1991

Guld och Azur: en introduktion till ikonografin hos Kristusikoner och festdagsikoner

Christina Schöldstein

Artos & Norma förlag 2004

Kapitel 12

Kysen i Ryssland och andra essäer om rysk litteratur och kultur

Per Arne Bodin

Norma förlag 2002

Se följande hemsidor och försök hitta fler som berättar om kulturen i den Ryska Karelska Republiken och övriga Ryssland:

<http://www.tkukoulu.fi/~cina/kulttuuri/kulttuurista.htm>

http://www.norran.se/artikel.php?id=766299&avdelning_1=102&avdelning_2=0

<http://www.nytid.fi/arkiv/artikelnt-684-1718.html>

<http://www.umea.se/kulturfritid/arkivkultur/5.17c4779102d38fc69480006720.html>

Kapitel 13

Se följande hemsidor och försök att hitta andra som speglar ämnet ”att vara ung” i den Ryska Karelska Republiken och i övriga Ryssland:

<http://www.norden.org/artikelbank/sk/Pettersson.asp>

<http://www.vaxhuset.se/ungdom/u-ryssl.htm>

<http://www.kvinnolobbyn.u.se/downloads/ElenaSmolina.doc>

Avsluta gärna studiecirkeln med en liten fest där ni tillsammans lagar och äter karelsk stek och karelska piroger. Recept nedan. Försök också ta reda på vad det finns för övriga karelska mattraditioner och undersök om ni har möjlighet att också tillaga någon eller några andra karelska rätter.

Karelsk stek

- av nöt-, fläsk- och lammkött

Ta lika del av tre olika sorters kött, dela i mindre bitar, låt långsamt mogna i medelvarm ugn (ett par timmar), håll över lite vatten. Salta och peppra. Servera med kokt potatis.

Karelska piroger

Skal:

2 dl kallt vatten

2 msk olja

1 tsk salt

2½ dl rågmjöl

2½ dl vetemjöl

Fyllning:

5 dl vatten

3 dl ris som grötar sig

1 l mjölk

ca 1 tsk salt

1-2 dl mjölk + ca. 25 g smör att pensla ovanpå

Börja med fyllningen.

Koka upp vattnet, tillsätt riset och koka på svag värme tills vattnet har försvunnit. Tillsätt mjölken och koka gröten 30-35 minuter på svag värme. Rör då och då. Smaksätt med salt när gröten är färdig.

Börja med degen till skalet när gröten nästan är färdig. Blanda vatten, mjöl, salt och olja.

Knåda degen en stund. Gör en lång rulle av degen. Dela den i 25-30 bitar. Rulla bitarna tillbollar.

Lägg bollarna under plast. Kavla ut bollarna till ovala plattor, sätt en klick av fyllningen mitt på och nyp med t.ex. tummen och pekfinger runt om för att få en veckad kant. Använd en stekspade för att lyfta pirogerna på smord plåt. Grädda i mitten av ugnen 15-20 minuter. Pensla pirogerna med smör- och mjölkblandningen så fort du tar dem ur ugnen. Ugn 275 grader Täck pirogerna med en handduk och låt skalet mjukna och svalna 20-25minuter före servering

Rysk syrniki

Syrniki är en traditionell rysk dessert som är omtyckt också i Karelen. Den består av färskost, socker, ägg och mjöl som steks i skivor och äts med sylt och sur grädde (svensk gräddfil går bra).

Detta behövs för 8 syrniki:

1,5 deciliter färskost.

2 ägg

3 matskedar florsocker

2 matskedar strösocker

5 matskedar mjöl

olja

Så här gör man:

Blanda ihop färskosten med ägg och florsocker. Arbeta in mjölet och knåda ordentligt. Kavla ut degen på ett mjölat bakkbord. Skär ut åtta skivor ur degen och doppa skivorna i strösockret. Värm upp oljan så att den blir brynt och stek syrnickiskivorna på båda sidorna i den heta oljan tills de blir gyllenbruna, 3-4 minuter på varje sida. Servera med sylt och gräddfil.

